

PRAWDZIWA HISTORIA ZAWSZE WYJDZIE NA JAW



The poster features a collage of characters from the film 'Gierek'. At the top, a man in a suit and a woman in a formal dress are shown in profile, looking at each other. Below them are several other characters, including a man in a suit, a man in a clerical outfit, a woman with a red headband, and a man in a military-style uniform with glasses. In the background, a large, faint image of a man's face is visible. At the bottom, a line of black cars is shown driving on a road, with a cityscape in the distance. The title 'GIEREK' is written in large, bold, red letters across the middle of the poster.

# GIEREK

KOTERSKI  
KOZUCHOWSKA  
FRYCH  
WIĘDŁOCHA  
ZAWIERUCHA  
PAWLICKI

21 STYCZNIA 2022



**MATERIAŁY EDUKACYJNE DLA NAUCZYCIELI  
SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I PONADPODSTAWOWYCH**

# GIEREK. Sekrety domu I sekretarza KC PZPR.

## Film z przełomową historią Polski w tle

**Koterski, Kożuchowska, Więdocha, Frycz, Zawierucha, Stankiewicz, Pawlicki – w najważniejszej produkcji tego roku!**

Gierek. Nazwisko, o którym w Polsce słyszał każdy, ale nikt nie zna jego prawdziwej historii. Kim był naprawdę? O czym marzył? Z kim się przyjaźnił? Komu ufał? Kogo kochał? Kto go zdradził? Historia człowieka, który dziś wciąż budzi skrajne opinie, porusza dogłębnie. Polityka

bywa brudna, ale gdy dotyka całej rodziny, cena do zapłacenia okazuje się zbyt duża. Tajemnice wspólnego życia widzianego oczami żony i matki Edwarda Giereka po raz pierwszy trafiły na duży ekran. W filmie występują m.in.: Michał Koterski, Małgorzata Kożuchowska, Agnieszka

Więdocha, Sebastian Stankiewicz, Antoni Pawlicki, Rafał Zawierucha, Ewa Ziętek, Jan Frycz, Philippe Tłokiński, Krzysztof Tyniec, Maciej Zakościelny, Mikołaj Roznerski, Cezary Żak, Natalia Lesz.

„Gierek” jest najnowszym filmem Global Studio, producenta „Procederu”.

„Gierek” – prawdziwa historia zawsze wyjdzie na jaw.



Fot. Jarosław Sosiński / Global Studio



Fot. Robert Pałka



Fot. Robert Pałka

**Zapraszamy Państwa do obejrzenia filmu  
„Gierek”  
w grupach zorganizowanych w kinach  
w całej Polsce od 21 stycznia 2022 r.**

**[edukacja@mowiserwis.pl](mailto:edukacja@mowiserwis.pl)**

Szanowni Państwo, zachęcamy Państwa oraz uczniów klas VIII szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych do obejrzenia filmu „Gierek” w reżyserii Michała Węgrzyna, twórcy nominowanego do Złotych Lwów na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni za film „Proceder”. Film po raz pierwszy ukazuje historię jednego z najbardziej kontrowersyjnych I sekretarzy KC PZPR – dla jednych kluczowej postaci, która rozpoczęła proces przemian w socjalistycznej Polsce, i dobrego gospodarza, dla drugich – osoby odpowiedzialnej za zagraniczne długi, które doprowadziły do kryzysu gospodarczego w Polsce. Wyprawa Edwarda Gierka do Szczecina i Gdańska zbudowała jego legendę, której elementem jest słynne zawołanie „Pomożecie?”. Gierek rozmawiał bezpośrednio z robotnikami, czego nie zrobił żaden z jego poprzedników.

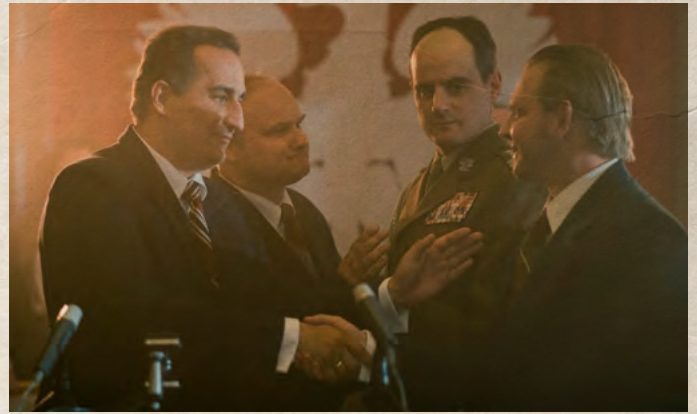
Gdy na początku lat 70. ubiegłego wieku Gierek przejął władzę po Władysławie Gomułce, postanowiono otworzyć komunistyczną Polskę na świat – zaczęto modernizować fabryki i wypełniać sklepy zachodnimi towarami. To wtedy zakupiono m.in. licencje na Fiata 126p, autobusy Berliet, unowocześniano przemysł ciężki, ściągnięto amerykańskie maszyny do budowy naftowego rurociągu z Rosji, a Polacy mogli spróbować coca-coli. Z dzisiejszej perspektywy niektórzy wspominają te czasy z nostalgią. Jednak podjęte działania do dziś budzą kontrowersje, bo rozpoczęły okres zadłużania się Polski. W filmie temat zadłużenia pokazany jest zupełnie z nowej perspektywy, której dotąd nie opisywano w podręcznikach historii.

Film „Gierek” ukazuje okres działalności I sekretarza KC PZPR od 1970 roku do końca jego internowania w 1982 roku. Twórcy skupili się głównie na przedstawieniu charakteru i postaci Gierka oraz na dylematach, jakie przeżywał przy podejmowaniu kluczowych decyzji dla Polski. W roli głównej wystąpił Michał Koterski, którego kreacja pozytywnie zaskakuje pod-

bięństwem do znanej wszystkim postaci Gierka. Towarzyszy mu Małgorzata Kożuchowska w roli żony Stanisławy i Rafał Zawierucha w roli zainspirowanej postacią premiera Piotra Jaroszewicza. Na szczególną uwagę zasługuje także znakomity Cezary Żak jako Leonid Breżniew. Zdjęcia do filmu zrealizowano z rozmachem w Ustroniu, Dąbrowie Górniczej, Katowicach, Zawierciu, Gdańsku i Warszawie.

Polecamy Państwu obejrzenie filmu „Gierek” w kinach wraz z uczniami klas VIII szkół podstawowych i uczniami szkół ponadpodstawowych. Dzieło niewątpliwie przybliży młodym ludziom czasy PRL i okres historii, który często kojarzą jedynie z filmami Stanisława Barei czy z opowieści rodziców i dziadków. Niniejsza broszura posłuży Państwu jako pomoc w omówieniu przedstawionych w filmie wydarzeń na lekcji historii czy godzinie wychowawczej. Zawarliśmy w niej komentarz dr hab. Dobrochny Kałwy z Wydziału Historii Uniwersytetu Warszawskiego dotyczący tego, jak czytać biograficzne dzieło filmowe. Scenariusze lekcji Karoliny Sternik omawiają rządy Gierka i temat propagandy komunistycznej oraz zachęcają do skorzystania z archiwalnych nagrań i zdjęć. Mamy nadzieję, że film oraz niniejsza broszura pomogą Państwu omówić z uczniami historię socjalistycznej Polski lat 70. i ocenić postać I sekretarza, który chciał zmienić Polskę – czy to mu się udało? Zapraszamy do kin!

Dystrybucja Mówi Serwis



Fot. Karolina Grabowska

## INFORMACJE O FILMIE:

**Tytuł:** „Gierek”

**Premiera:** 21 stycznia 2022 r.

**Reżyseria:** Michał Węgrzyn

**Scenariusz:** Heatcliff Janusz Iwanowski, Michał Kalicki, Krzysztof Tyszowiecki, Rafał Woś

**Obsada:** Michał Koterski, Sebastian Stankiewicz, Antoni Pawlicki, Rafał Zawierucha, Małgorzata Kożuchowska, Agnieszka Wiedłocha, Mikołaj Roznerski, Maciej Zakościelny, Ewa Ziętek, Philippe Hłokiński, Cezary Żak, Kamil Bajorek, Jan Frycz

**Dystrybucja:** Dystrybucja Mówi Serwis

**Gatunek:** biograficzny

**Ograniczenie wiekowe:** 15 lat



## Spis treści

▣ Informacje o filmie „Gierek” **str. 4**

▣ „Gierek”. Legendarna biografia – biograficzna legenda. Jak czytać filmowe dzieło biograficzne – komentarz do filmu dr hab. Dobrochny Kałwy, Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego **str. 6**

▣ „Aby Polska rosła w siłę, a ludzie żyli dostatniej” czyli gierkowskie eldorado oczami społeczeństwa – scenariusz lekcji historii dla uczniów klas VIII oraz szkół ponadpodstawowych **str. 8**

▣ Moc propagandy, czyli fake news według komunistów – scenariusz lekcji historii dla szkół ponadpodstawowych **str. 12**

# Informacje o filmie „Gierek”

## GIEREK. Sekrety domu

## I sekretarza KC PZPR.

## Film z przełomową historią Polski w tle

**Koterski, Kożuchowska, Więdłocha, Frycz, Zawierucha, Stankiewicz, Pawlicki – w najważniejszej produkcji tego roku!**

„Edward Gierek to w zbiorowej pamięci Polaków jedna z najważniejszych postaci XX wieku. Choć stoi w jednym szeregu z Ja-

dernizować polską gospodarkę”.

Producent i współreżyser filmu Heatcliff Janusz Iwanowski prawie 30 lat gromadził informa-

Relacje rodzinne, które nigdy nie ujrzały światła dziennego, będą istotną częścią tej historii, sam Gierek zaskoczy niejednego

był Gierek? Jakie relacje łączyły go z żoną, jaki miała na niego wpływ, jak ważna była dla niego matka – tego dowiemy się z niezwykłej historii.

Bardzo istotna w filmie pozostaje również warstwa obyczajowa. Za czasów Gierka na ulicach pojawił się... kolor. Polki zwyczajnie zapragnęły być modne! Stylistyka PRL przeżywa dzisiaj prawdziwy renesans, wraca moda na aranżację wnętrz inspirowaną tym okresem, kobiety z przyjemnością sięgają do szafy po ubrania z tamtych czasów.

A jako że historia jest przede wszystkim o człowieku, a nie o wielkiej polityce, w filmie nie zabraknie humoru, anegdot i satyrycznie ujętych kultowych już postaci.

Okres zdjęciowy poprzedziły wielomiesięczne przygotowania i próby z aktorami. „To będzie coś zupełnie innego od tego, co dotychczas widzieliśmy w kinie” – dodaje producentka Jolanta Owczarczyk.



Fot. Robert Pałka

nem Pawłem II, Józefem Piłsudskim czy Lechem Wałęsą, to jak dotąd branża filmowa zdawała się tego nie dostrzegać. Chcieliśmy wypełnić tę lukę – mówi jeden z trzech scenarzystów filmu Rafał Woś. – Przy pisaniu scenariusza inspiracje czerpaliśmy z wyjątkowych źródeł: relacji bankiera pożyczającego pieniądze krajom bloku wschodniego, opowieści sekretarza, który obserwował czasy gierkowskie ze środka aparatu władzy, oraz ze wspomnień doradcy, który pomagał Gierkowi zmieniać i mo-

cje, które pomogły scenarzystom nadać ostateczny kształt filmowej historii. Sekretarza Gierka znał osobiście, to z nim podczas spotkań od lat porządkował wiedzę, zwłaszcza dotyczącą życia prywatnego Gierka.

Akcja filmu toczy się w latach 1970–1982, od momentu kiedy Gierek zostaje I sekretarzem KC PZPR, do końca jego internowania. „Ale nie będzie to film polityczny” – zapewnia producent. „Pokazujemy Edwarda Gierka za kulisami władzy, czyli to, czego ludzie dotychczas nie wiedzieli.

widza, a kobiety wzruszy do łez” – dodaje. Jakim mężem i synem



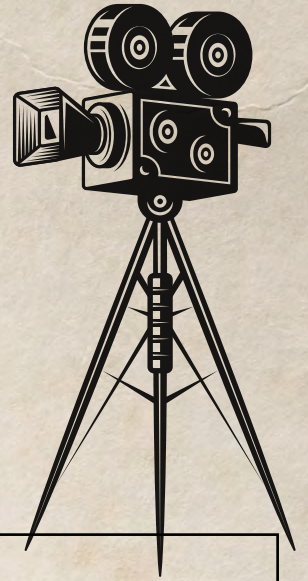
Fot. Robert Pałka

Michał Koterski i Małgorzata Kożuchowska, odgrywający role głównych bohaterów filmu, nie kryją, że jest to jedno z największych wyzwań zawodowych, z jakim przyszło im się zmierzyć. Kożuchowska tak komentuje propozycję udziału w filmie: „Bardzo się ucieszyłam, kiedy dostałam propozycję zagrania Stasi Gierkowej. W końcu rola pierwszej damy PRL to nie lada gratka. Kiedy sięgnęłam po materiały archiwalne, pojawiły się wątpliwości – trudno dostrzec między nami podobieństwo... Podzieliłam się tymi wątpliwo-

ściami z producentami i reżyserem. Panowie rozwiali moje obawy: »W naszej filmowej opowieści Stasia ma twoje oczy, figurę i temperament«. Na planie panuje wspaniała, niemalże rodzinna atmosfera i przyznam, że pokochałam już stylizację i fryzurę z lat 70.”

Koterski, który do roli przytył 17 kilogramów i znakomicie odrobił lekcję z historii tamtego czasu, musiał również nauczyć się mówić po francusku. Skupiony i skoncentrowany na roli zapowiedział, że nie będzie udzielał wywiadów do końca zdjęć:

„To przynosi pecha, a ja wolę opowiadać o pracy – po pracy!”. Reżyser filmu jest przekonany: „Potrafi odtworzyć tę rolę tak realnie, że jesteśmy w stanie uwierzyć temu człowiekowi, pójść za nim, by dowiedzieć się, co się działo tak naprawdę w jego życiu, jak trudne decyzje musiał podejmować”.



Fot. Jarosław Sosiński / Global Studio



Fot. Robert Pałka

## OBSADA

**Edward Gierek:** Michał Koterski  
**Maślak:** Sebastian Stankiewicz  
**generał Roztockci:** Antoni Pawlicki  
**Filip:** Rafał Zawierucha  
**Stanisława Gierek:** Małgorzata Kożuchowska  
**Marzena:** Agnieszka Wiedłocha  
**Wasiak:** Damian Bajorek  
**Paulina:** Ewa Ziętek  
**dygnitarz:** Zbigniew Kozłowski  
**dygnitarz:** Konrad Makowski  
**Piere Lavale:** Philippe Tłokiński  
**Adaś:** Waldemar Węgrzyn  
**Leonid Breżniew:** Cezary Żak  
**ubek:** Kamil Bajorek  
**prymas Stefan Wyszyński:** Jan Frycz

## TWÓRCY

**Reżyseria:** Michał Węgrzyn  
**Scenariusz:** Heatcliff Janusz Iwanowski, Michał Kalicki, Krzysztof Tyszowiecki, Rafał Woś  
**Zdjęcia:** Wojciech Węgrzyn  
**Scenografia:** Natalia Maciejewska  
**Kostiumy:** Anna Szaluś  
**Muzyka:** Maciej Zieliński  
**Dźwięk:** Bartosz Putkiewicz  
**Montaż:** Bartosz Karczyński  
**Charakteryzacja:** Joanna Szotysek  
**Producent kreatywny:** Heatcliff Janusz Iwanowski  
**Producent wykonawczy:** Jolanta Owczarczyk  
**Producent:** Jolanta Owczarczyk, Heatcliff Janusz Iwanowski  
**Produkcja:** Global Studio  
**Kierownictwo produkcji:** Magdalena Rychła  
**Koprodukcja:** Hanna Jadczyk  
**Dystrybucja:** Dystrybucja Mówi Serwis

# „GIEREK”. Legendarna biografia – biograficzna legenda. Jak czytać filmowe dzieło biograficzne

Dr hab. Dobrochna Kałwa, Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego

Film biograficzny „Gierek” w reżyserii Michała Węgrzyna powstał na bazie pomysłu Heatcliffa Janusza Iwanowskiego, który wspólnie z Michałem Kałickim, Krzysztofem Tyszowickim i Rafałem Wosiem napisał scenariusz. Fabuła filmu jest interpretacją politycznej biografii Edwarda Gierka zawężonej do okresu, gdy pełnił funkcję I sekretarza KC PZPR. Ramy chronologiczne zostały wyznaczone przez dwa wydarzenia – decyzję o objęciu najwyższego stanowiska w ówczesnej strukturze władzy i zwolnienie z internowania, po którym wycofał się w życie prywatne.

Fabuła zbudowana jest na kanwie wydarzeń historycznych. Nie jest to jednak klasyczny film historyczny czy, ujmując rzecz bardziej precyzyjnie, film biograficzny, w którym główny bohater pokazywany jest w interakcji z „autentycznymi” bohaterami



Fot. Robert Pałka

historycznych budynków, przedmiotów codziennego użytku). W filmach tego typu pojawiają się rzecz jasna fikcyjne postaci i wymyślone dialogi, które są np. ilustracją autentycznych cech i osobowości bohaterów filmu, albo pokazują ogólnohistoryczny kontekst biograficznego portretu. Fikcyjne epizody i postaci są zatem figurą stylistyczną, która umożliwia stworzenie

pełnią funkcję wyjaśnienia, dzięki któremu widz o niewielkiej lub żadnej wiedzy historycznej będzie mógł zrozumieć wydarzenia, motywy i działania, które pozbawione kontekstu mogą wydawać się nielogiczne i egzotyczne. Warto zatem zapytać uczniów po projekcji o zachowania bohaterów, których nie zrozumieli albo które wydały im się dziwne. Ustalenie, które ze scen

do rozmowy na temat specyfiki i odmienności Polski sprzed pół wieku, ale i tego, co – zdaniem jego przedstawicieli – jest dalej aktualnym problemem.

Tego typu zabiegi znajdziemy również w filmie „Gierek”. Na przykład fikcyjna rozmowa na polu golfowym wyjaśnia przyczyny (kryzys naftowy), dla których zachodnie banki były skłonne udzielać pożyczek Polsce – kraju o rosnących ambicjach cywilizacyjnych. Wiele scen i epizodów, jak przystało na film biograficzny, opowiada o autentycznych wydarzeniach i postaciach, ale twórcy ukrywają je za fasadą fikcyjnych wydarzeń i postaci.

W jaki sposób wybór narracji z kluczem, gdzie widz musi sam rozpoznać, kto kryje się pod fikcyjną postacią, wpływa na odbiór filmu? Czy w ten sposób film traci na wiarygodności, będąc nie biografią, ale legendą o Gierku? Może dzięki temu, już jako legenda, staje się opowieścią uniwersalną, a przez to bardziej aktualną? Wokół tych pytań może się toczyć dyskusja uczniów, którzy przy tej okazji nabywają umiejętność uwzględniania roli formy wypowiedzi i wpływu zastosowanych środków stylistycznych na przekaz filmowy.

W „Gierku” mamy zatem do czynienia z zabiegiem fabularnym charakterystycznym dla powieści z kluczem. Łatwo rozpoznawalne postaci historyczne pojawiają się w filmie w krótkich epizodach, jak np. Breżniew, Wyszyński czy Ford. Natomiast kluczowi dla opowiedzianej w filmie historii Gierka i historii lat 70. Wojciech Jaruzelski i Piotr Jaroszewicz pojawiają się jako generał Roztock i Filip. Choć nietrudno rozszyfrować, o kogo chodzi (generał wygląda jak Jaruzelski, a Filip pełni funkcję



Fot. Karolina Grabowska

historycznymi i w wiarygodnym świecie przedstawionym (poprzez np. wykorzystanie hi-

zrozumiałego i przekonującego portretu historycznego bohatera. W tym sensie fikcyjne epizody

są nieczytelne dla pokolenia urodzonego w XXI wieku, może być doskonałym punktem wyjścia

premiera, w dodatku jego syn, nazywany Czerwonym Księciem, jeździ zachodnim samochodem), to zastosowane rozwiązanie scenariuszowe sugeruje duży margines swobody w interpretacji. Główny antagonist w filmie, towarzysz Maślak, jest trudniejszy do rozszyfrowania, ponieważ jest złożeniem z biografii kilku ludzi z najbliższego otoczenia Gierka. Podobnie jak pojawiający się na ekranie ekonomiści, zachodni bankierzy, planiści, towarzysz Maślak jest figurą metaforyczną, która uosabia na zasadzie *pars pro toto* znacznie liczniejszy krąg ludzi władzy mający wpływ na realizację planu modernizacji państwa. Dzięki tym rozwiązaniom twórcy mogą wprowadzić atrakcyjne elementy dla widzów, które budują więcej emocji i tworzą akcję rodem z filmów sensacyjnych. Tym samym historia czy tematy zawarte w filmie mogą wzbudzić większe zainteresowanie widzów. Niejednoznaczny statusowi filmowych postaci – podobnych, ale nie identycznych z historycznym pierwowzorem – towarzyszy równie problematyczny i trudny do rozszyfrowania labirynt wydarzeń – faktycznych,

sje wśród odbiorców, z których część z pewnością zaprotestuje wobec przedstawionej w filmie apoteozy polityki inwestycji, które doprowadziły do zapaści ekonomicznej, a część zgodzi się z tezą autorów filmu o pozytywnych skutkach polityki inwestycyjnej. Zrodzi się potencjalna debata wokół oceny rządów Gierka, ekonomicznych, politycznych i społecznych skutków wprowadzania w życie wizji modernizacji państwa.

Czy młodzi ludzie będą chcieli o tamtych czasach dyskutować, dostrzegając aktualność problemów i dylematów, przed którymi stali rządzący PRL pół wieku temu? Wydaje się, że bez wcześniejszego przygotowania odbiór filmu może być trudny.

Pokolenie dzisiejszej młodzieży może spojrzeć na film jak na kryminalną zagadkę, która wymaga wysiłku i samodzielnego poszukiwania wyjaśnień. W tym sensie niejasności, o których była już mowa, mogą budzić ciekawość i chęć poszukiwania rozwiązań.

To, czy młodzi widzowie, dla których lata 70. ubiegłego wieku są równie odległe jak rozbiory, będą w stanie poruszać się w la-

buduje odpowiedzi na pytania historyczne.

Odpowiednie przygotowanie młodego, niewyrobionego widza do świadomego odbioru filmu powinno zatem polegać nie tylko na dostarczeniu wie-

stym, od narodzin do śmierci, ale tworzy opowieść, dobierając elementy tak, by nadać tworzonej opowieści o człowieku określone sensy i znaczenia. Dlatego właśnie ciągle powstają biografie słynnych postaci historycznych:



Fot. Robert Pałka

dzy historycznej, która umożliwi rozszyfrowanie ukrytych w aluzjach odniesień do rzeczywistych wydarzeń i postaci. Sądzę, że wyzwaniem szczególnie wartościowym będzie kształtowanie krytycznej postawy wobec tekstów kultury (film historyczny jest tu tylko przykładem), które mogą przedstawiać różne spojrzenia na te same wydarzenia. W tym celu młodzi widzowie po-

choć zbudowane z tych samych faktów biograficznych, to inaczej rozłożone akcenty wskazują na odmienne motywacje, usprawiedliwiają czyny lub przeciwnie, oskarżycielskim głosem domagają się kary.

Skąd bierze się takie bogactwo różnych i często konkurencyjnych interpretacji biografii? Człowiek ze swej natury jest niejednoznaczny, wielowymiarowy. Dobry i zły, szlachetny i podły, zdolny do miłości i nienawiści. Każdy z nas ma powody do dumy i do wstydu. I nad tym filozoficznym wymiarem również warto dyskutować po obejrzeniu filmu.

Warto obejrzeć film „Gierek”, ale nie jako proste wyjaśnienie, tylko zaproszenie do namysłu nad współczesnymi problemami rządzenia państwem, filmem jako medium wyjaśniającym rzeczywistość historyczną oraz rolę interpretacji w badaniach historycznych, która stanowi niezbędny element, ważniejszy od funkcji rekonstrukcji faktów.



Fot. Jarosław Sosiński / Global Studio

historycznie możliwych i całkowicie nieprawdopodobnych.

Ustalenie, co jest autentycznym wydarzeniem, nie jest łatwe. Aluzje i nawiązania obecne w fabule filmowej są czytelne i oczywiste dla historyków oraz przedstawicieli starszych pokoleń. Ci ostatni mają nie tylko osobiste doświadczenia i o nich wspomnienia, lecz także wyrobione opinie na temat epoki Gierka i PRL. Dlatego film ma szansę wywołać gorące dysku-

birynce faktów historycznych, (nad)interpretacji i fikcji w służbie mocnej tezy o wielkości Gierka, w dużej mierze będzie zależało od nauczyciela, który będzie miał okazję wyjaśnić, dlaczego pewne interpretacje podane przez uczniów są bardziej przekonujące, a inne nie. Nauczyciel może zatem wykorzystać film i dyskusję o nim jako świetny materiał poglądowy pokazujący, jak wygląda praca historyka, który z poszlak i niepełnych danych

winni przyjrzeć się narzędziom przekazu filmowego, sposobom, w jaki twórcy konstruują świat przedstawiony i nadają mu realistyczny wydźwięk.

Oglądając filmy takie jak „Gierek”, powinni być świadomi, że biografia – czy to film fabularny, czy monografia historyczna, czy powieść – jest konstrukcją, a nie rekonstrukcją życia głównego bohatera. Twórca biograficznego dzieła nie towarzyszy swojemu bohaterowi w czasie rzeczywi-

# 1. Scenariusz lekcji historii dla uczniów klas VIII oraz szkół ponadpodstawowych



Karolina Sternik

# „ABY POLSKA ROSŁA W SIŁĘ, A LUDZIE ŻYLI DOSTATNIEJ” – CZYLI GIERKOWSKIE ELDORADO OCZAMI SPOŁECZEŃSTWA

**Czas trwania:** 45 min

## CELE LEKCJI:

### Uczeń zna:

- daty: 1970, 1976, 1980
- postacie: Leonid Breżniew, Władysław Gomułka, Edward Gierek, Piotr Jaroszewicz
- pojęcia: gospodarka rynkowa, gospodarka centralnie planowana, druga Polska, ukryte bezrobocie, socjalizm konsumpcyjny, propaganda sukcesu, pułapka kredytowa, komitet centralny, sekretarz, PZPR, aktywność partyjny, strajk
- czas i miejsce akcji omawianych wydarzeń

### Uczeń rozumie:

- jakie były przyczyny kryzysu gospodarczego końca lat 60., który spowodował odsunięcie Władysława Gomułki od władzy w grudniu 1970 roku
- jaki był cel zaciągania przez I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka kredytów na Zachodzie
- jak doszło do strajków przeciwko nieudolnej polityce władz oraz zapaści gospodarczej

### Uczeń umie:

- omówić przyczyny podjęcia przez Edwarda Gierka planu wprowadzenia kraju „w nową jakość”
- wyjaśnić, na czym polegała propaganda sukcesu w latach 70.
- wyjaśnić, jak wpływ na decyzje władz miało niezadowolenie społeczeństwa

### Uczeń dostrzega:

zależność między pogarszającą się sytuacją społeczeństwa wywołaną kryzysem gospodarczym a wzrostem niezadowolenia wśród obywateli

### METODY PRACY:

- rozmowa nauczająca z elementami wykładu
- metoda aktywizująca: burza mózgów
- praca z dziełem filmowym
- praca z tekstem źródłowym
- praca z materiałem wideo

### FORMY PRACY:

- grupowa
- w zespole

### ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- film Michała Węgrzyna „Gierek”
- teksty źródłowe
- fotografie
- nagrania wideo

W ramach przygotowania do lekcji uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają film „Gierek” w reżyserii Michała Węgrzyna.

## PRZEBIEG ZAJĘĆ:

### 1. FAZA WSTĘPNA (ok. 5 min)

Czynności organizacyjne, podanie tematu i celów zajęć. Ustawienie ławek i krzeseł w taki sposób, by podzielić klasę na 4 grupy.

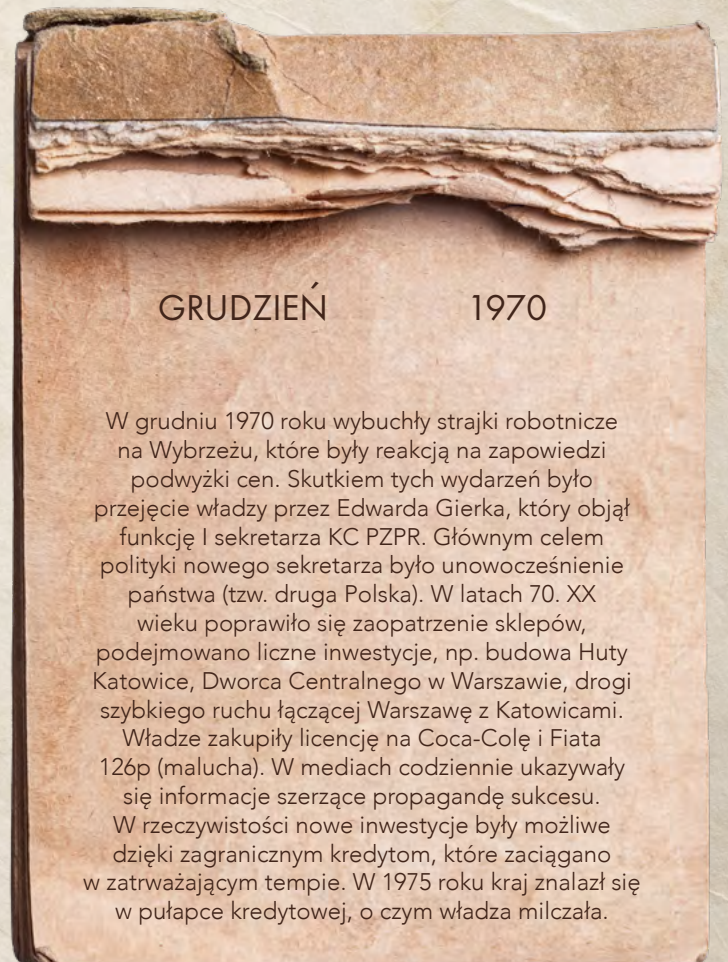
### 2. OMÓWIENIE WRAŻEŃ PO FILMIE (ok. 5 min)

Nauczyciel pyta uczniów o wrażenia po obejrzeniu filmu „Gierek”: Jakie wątki historyczne zostały poruszone w filmie? Kim są główni bohaterowie? Jakie mają problemy? Gdzie i kiedy dzieje się akcja filmu?

### 3. WYKŁAD NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH (ok. 5 min)

Nauczyciel przeprowadza rozmowę o sytuacji ekonomiczno-społecznej w kraju pod koniec lat 60. oraz okoliczności przejścia władzy przez Edwarda Gierka, rozpoczynając od wykładu opartego na pokazie materiałów archiwalnych.

Lata 60. XX wieku przyniosły pogorszenie sytuacji gospodarczej kraju. Projekty prorynkowych reform spotykały się z kategorycznym sprzeciwem komunistów. Podwyżki cen na artykuły konsumpcyjne i obniżki płac powodujące pogorszenie się sytuacji bytowej Polaków bardzo często skutkowały strajkami. „Zastosowanie w PRL modelu gospodarki centralnie planowanej, który zakładał kierowanie gospodarką kraju w oderwaniu od praw ekonomicznych było przyczyną izolacji Polski ludowej na arenie międzynarodowej i hamowania wzrostu stopy życiowej społeczeństwa” (Janusz Kaliński, „Gospodarka w PRL”, Warszawa 2012).



GRUDZIEŃ

1970

W grudniu 1970 roku wybuchły strajki robotnicze na Wybrzeżu, które były reakcją na zapowiedzi podwyżki cen. Skutkiem tych wydarzeń było przejście władzy przez Edwarda Gierka, który objął funkcję I sekretarza KC PZPR. Głównym celem polityki nowego sekretarza było unowocześnienie państwa (tzw. druga Polska). W latach 70. XX wieku poprawiło się zaopatrzenie sklepów, podejmowano liczne inwestycje, np. budowa Huty Katowice, Dworca Centralnego w Warszawie, drogi szybkiego ruchu łączącej Warszawę z Katowicami. Władze zakupiły licencję na Coca-Colę i Fiata 126p (malucha). W mediach codziennie ukazywały się informacje szerzące propagandę sukcesu. W rzeczywistości nowe inwestycje były możliwe dzięki zagranicznym kredytom, które zaciągano w zatrważającym tempie. W 1975 roku kraj znalazł się w pułapce kredytowej, o czym władza milczała.



#### 4. PRACA W GRUPACH (ok. 20 min)

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy i rozdaje przygotowane wcześniej materiały. Prosi, aby uczniowie dokładnie zapoznali się z tym, co znaleźli w pudełkach/kopertach, i upewnia się, że każda grupa wie, kogo dotyczą jej materiały. W kopertach znajdują się m.in. teksty źródłowe, kody QR do materiałów wideo oraz karta pracy (model osoby) do wykonania przez każdą z grup.

Zadaniem uczniów jest uzupełnienie schematu na podstawie filmu „Gierek” oraz informacji zawartych w materiałach z pudełka/koperty.



Przykładowe odpowiedzi:

##### Kim jest? Robotnikiem.

Jaki(-a) jest? Zdeterminowany, rozżalony, zastraszony.  
 O czym myśli? O swoim bezpieczeństwie.  
 W jakim środowisku/otoczeniu się znajduje? Wśród strajkujących robotników.  
 Czym się zajmuje? Jest pracownikiem w fabryce / Robotnikiem, który bierze udział w strajku / Uczestnikiem strajku.  
 Co jest dla niego/niej istotne? Godne życie, zaniechanie podwyżek cen żywności.

##### Kim jest? Ekspedientką / Sprzedawcą w sklepie.

Jaki(-a) jest? Zapracowany(-a), zmęczony(-a).  
 O czym myśli? O trudzie swojej pracy.  
 W jakim środowisku/otoczeniu się znajduje? W otoczeniu klientów sklepu.  
 Czym się zajmuje? Handlem.  
 Co jest dla niego/niej istotne? Swoje bezpieczeństwo w pracy.

##### Kim jest? Klientem / Konsumentem / Obywatelem PRL.

Jaki(-a) jest? Przekonany o dynamicznym rozwoju państwa, zmanipulowany.  
 O czym myśli? O inwestycjach gospodarczych w państwie i korzyściach z tego płynących.  
 W jakim środowisku/otoczeniu się znajduje? W otoczeniu propagandy sukcesu.  
 Czym się zajmuje? Jest pracownikiem jednego z zakładów państwowych.  
 Co jest dla niego/niej istotne? Dalsza poprawa warunków życia.

##### Kim jest? Edwardem Gierkiem / Członkiem ekipy rządzącej.

Jaki(-a) jest? Pewny siebie / Przekonany o słuszności swoich działań.  
 O czym myśli? O umocnieniu pozycji PZPR.  
 W jakim środowisku/otoczeniu się znajduje? W otoczeniu działaczy partyjnych, aktywu partyjnego.  
 Czym się zajmuje? Kieruje polityką państwa.  
 Co jest dla niego/niej istotne? Poparcie dla polityki partii.

#### 5. PODSUMOWANIE (ok. 10 min)

Nauczyciel prosi uczestników lekcji o zaprezentowanie rezultatów pracy grupowej, a następnie przeprowadza rozmowę podsumowującą/dyskusję.



Fot. Jarosław Sosiński / Global Studio

#### Bibliografia:

- ▣ „Źródła i materiały z dziejów opozycji wobec komunizmu nr 5: Relacja o wydarzeniach w Ursusie w dniu 25 czerwca 1976 r. oraz antyrobotniczych represjach podjętych przez władze Warszawa, sierpień 1976 r.,” „Wolność i Solidarność” 2016, nr 9
- ▣ <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1634723,Czerwiec-1976-Wladze-oglaszaja-podwyzki-cen>
- ▣ <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2329943,Czerwiec-1976-Protesty-zaczely-sie-w-Radomiu>
- ▣ Barbara Łochowska, „»Na co w kolejce tej czekasz?/ Na starość, na starość, na starość/ (...) Co kupisz, gdy dojdiesz?/ Zmęczenie, zmęczenie, zmęczenie«, czyli zakupy spożywcze w PRL w latach 1976–1989” [w:] „Życie społeczne, kultura i polityka w okresie PRL”, pod red. Pauliny Szymczyk i Moniki Maciąg, Lublin 2018
- ▣ [www.youtube.com/watch?v=eovPA9TpNEs&t=28s](http://www.youtube.com/watch?v=eovPA9TpNEs&t=28s)
- ▣ [warszawa.wyborcza.pl/warszawa/51,34862,20192183.html?i=9](http://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/51,34862,20192183.html?i=9)
- ▣ [cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K\\_108\\_01.PDF](http://cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_108_01.PDF)
- ▣ [repozytorium.fn.org.pl](http://repozytorium.fn.org.pl)
- ▣ [foto.karta.org.pl](http://foto.karta.org.pl)
- ▣ Janusz Kaliński, „Gospodarka w PRL”, Warszawa 2012

## PUDEŁKO 1 ROBOTNIK

W dniu 25 VI 1976 strajkowała prawie cała załoga ZM Ursus. [...] Ok. godz. 20.00 robotnicy wysłuchali przemówienia (transmitowanego przez TVP) premiera odwołującego podwyżkę cen i po przemówieniu zaczęli rozchodzić się do domów. Wtedy właśnie zaatakowały ich oddziały MO posługujące się petardami, gazami łzawiącymi i pałkami. Ludzi, którzy się przewracali, kopano. W czasie akcji zapalił się wagon restauracyjny – prawdopodobnie od petardy lub innego ładunku wybuchowego. Pożar został co prawda ugaszony, ale ze względu na szarżę kolejnych oddziałów MO akcja przeciwpożarowa (prowadzona przez Zakładową Straż Pożarną) nie mogła przebiegać normalnie, w wyniku czego wagon restauracyjny spłonął, a także część wagonu sąsiedniego. Następnie oddziały MO rozpoczęły w całym Ursusie łapanki połączone z brutalnym biciem ludzi (głównie młodzieży) na ulicach. Umundurowane i nieumundurowane oddziały MO wyłapywały ludzi w pobliżu terenu fabryki, na peryferiach Ursusa, a także na głównych ulicach miasta – byli to często przypadkowi przechodnie. Zatrzymywanych bito pałkami, kluczami od samochodów, sprzączkami od pasów, kopano – często aż do chwili, w której bici tracili przytomność. Akcja trwała do rana. [...] Po przewiezieniu na komendę MO w Ursusie zatrzymani musieli przejść przez szpaler milicjantów bijących na osłep pałkami. Niektórych przepędzono przez szpaler dwukrotnie. W tym budynku znajdował się wydzielony pokój, do którego pojedynczo wpychano zatrzymanych. Delikwenci spotykali się tam z następną serią razów i kopniaków zadawanych przez oczekujących w pomieszczeniu milicjantów. Kopani byli również ci, którzy się przewracali. Znane są wypadki łamania żeber zatrzymanym; na tyłach komendy urządzono tzw. ścieżkę zdrowia – zatrzymanym kazano biegać w kółko pod gradem uderzeń pałkami. [...] W niedzielę 27 VI 1976 rozpoczęły pracę kolegia orzekające, które pracowały do późna w nocy. Zatrzymanych oskarżono o atakowanie milicjantów, niesłuchanie rozkazu „rozejść się”, demolowanie sklepów i wagonów. Większość oskarżeń była fałszywa. Świadczyli milicjanci, zresztą przeważnie nie ci, którzy zatrzymali oskarżonych, a rozprawy odbywały się w oparciu o pisemne [zeznania] nieobecnego świadka oskarżenia. Prawie wszyscy oskarżeni zostali skazani. [...]

„Źródła i materiały z dziejów opozycji wobec komunizmu nr 5: Relacja o wydarzeniach w Ursusie w dniu 25 czerwca 1976 r. oraz antyrobotniczych represjach podjętych przez władze Warszawy, sierpień 1976 r.” „Wolność i Solidarność” 2016, nr 9



Strajk. Przeciwko wprowadzonym przez władze PRL podwyżkom cen żywności zaprote-  
stowało 25 czerwca 1976 r. ok. 80 tys. osób z 97 zakładów w 24 województwach  
IPN, <https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1634723,Czerwiec-1976-Wladze-ogla-szaja-podwyzki-cen>



Ulica 1 Maja, godzina 12.55. Manifestanci zmierzają w kierunku budynku KW PZPR.  
Radom, 25 czerwca 1976 / NN, ze zbiorów Ośrodka KARTA,  
<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/2329943,Czerwiec-1976-Protesty-zaczely-sie-w-Radomiu>

## PUDEŁKO 3 KLIENT/OBYWATEL

Supersam. 54 lata temu otwarto pierwszy samoobsługowy sklep  
Fot. Stefan Zubczewski, Supersam, 1974 r., <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/51,34862,20192183.html?i=9>



Investycje pięciolatki  
Polska Kronika Filmowa (WFDiF), 43/73, wydanie A,  
<https://tiny.pl/9grh6>



Centrum Badań Opinii Społecznej,  
„Opinie o roli Edwarda Gierka w historii Polski”,  
komunikat z badań BS/108/2001, Warszawa 2001,  
[https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K\\_108\\_01.PDF](https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2001/K_108_01.PDF)

## PUDEŁKO 2 EKSPEDIENTKA

Warto nadmienić, że praca w takim sklepie nie była pracą łatwą. Dyrektor wspominał, że „dziesięć procent etatów czeka na ludzi. Wziąłbym już każdą, nawet po szkole powszechnej, byle zdrowe ręce, nogi, nawet z niewyparzoną językiem bierzemy”. Dlaczego nie chciano podejmować pracy w sklepie? Przyczyn było wiele, m.in. słabe zarobki, ciężka praca, niski prestiż zawodu (a raczej jego brak), ale przede wszystkim codzienna „walka” z klientami, która czasem, kończyła się wizytą w szpitalu. Jak wspomina pani Maryla: „Mieszkałam w Józefowie (...). Okropnie się boję, kiedy złapię klienta z tej linii otwockiej. Żebym kiedy nie oberwała wieczorem”. Dobrym zobrazowaniem powyższej kwestii jest opis otwarcia sklepu, kiedy czasami działy się wręcz dantejskie sceny: „Właśnie wybija siódma. (...) Na dworze jest już jasno i widać, że za ogromną szklaną ścianą nie ma już żadnej kolejki, lecz tłum. (...) tłum z drugiej strony obserwuje bacznie ich [kontrolerów i inspektorów – BŁ] każdy ruch i napiera na ścianę. Drzwi zaczynają trzeszczeć i pierwsi z tłumy, ci, którzy opierają dłonie o szkło, wyraźnie się boją. Nie wiedzą, że szkło jest hartowane i tłucze się w proch. A może i wiedzą, bo szyby, jak mówi dyrektor, lecą co trzy, cztery dni, a w tłumie są stali bywalcy”. Otwarcie sklepu stanowiło nie tylko zagrożenie dla samych klientów, ale przede wszystkim pracowników sklepu: „O godzinie siódmej trzeba uważać, gdzie się tu stoi. Nie wolno znaleźć się na linii, która łączy drzwi z tradycją [ładą – BŁ]. Nieostrożność może się skończyć szpitalem i sądem. I nikt nie chce płacić odszkodowań – ani Supersam, ani PZU”. [...] Sprzedawca też był zresztą traktowany przez klientów za wroga numer jeden, ponieważ, zgodnie z retoryką władz, to on był źródłem niedoborów – kradł, oszukiwał na wadze i chował produkty na zapleczu. Były to osoby, które najłatwiej było obwinąć za braki w sklepie i przyczynę cierpień społeczeństwa. Odbijało się to zresztą na relacjach pomiędzy klientem a sprzedawcą oraz na samej atmosferze podczas robienia zakupów. Niemniej jednak, w szczególności w sklepach samoobsługowych, kradzieże dokonywane przez klientów były czymś na porządku dziennym: „Żadnych kamer, monitorów, fotokomórek w Supersamie nie ma. Kiedyś „Express” pisał, że są, ale to była tylko propaganda, żeby klienta nastraszyć. Bo człowiek ten jeden raz w życiu musi ukraść. Nawet ta zakonnica, co potem u dyrektora krzyżem padła. – Pożalowałimy jej i schowaliśmy protokół do szuflady. Do szkół też zawiadomień nie wysyłamy, bo szkoła dzieciaka zniszczy”. Dlatego też bardzo ważną rolę w tzw. „patrzalki”, którą od 15 lat pełniła pani Maryla w Supersamie. Siedząca cały czas na antresoli, obserwowała halę sprzedaży. Wykrywała około 300 kradzieży rocznie. [...]



Film reklamowy, ELDOM, WFDiF, 1971, <https://www.youtube.com/watch?v=eovPA-9TpNEs&t=28s>

Barbara Łochowska, „»Na co w kolejce tej czekasz? Na starość, na starość, na starość! (...) Co kupisz, gdy dojdiesz?// Zmęczenie, zmęczenie, zmęczenie«, czyli zakupy spożywcze w PRL w latach 1976–1989” [w:] „Życie społeczne, kultura i polityka w okresie PRL”, pod red. Pauliny Szymczyk i Moniki Maciąg, Lublin 2018, <http://bc.wydawnictwo-tygiel.pl/public/assets/279/Zycie%20spoleczne,%20kultura%20i%20polityka%20w%20okresie%20PRL%20D.pdf>

## PUDEŁKO 4 EKIPA RZĄDZĄCA



Materiał WFDiF, Polska Kronika Filmowa, Poparcie polityki partii. Wiec w Katowicach z udziałem Piotra Jaroszewicza i Edwarda Gierka, 28/76 wydanie B, 1976, <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl/node/10115>

Zdjęcie ze spotkania Edwarda Gierka, I sekretarza KC PZPR, z ludźmi pracy województwa katowickiego, widoczne hasło: „Byliśmy, jesteśmy i nieugięte pozostaniemy wierni i oddani naszej socjalistycznej ojczyźnie – wierni partii”. Czerwiec 1976, Katowice, Polska  
Fot. Kazimierz Seko, zbiory Ośrodka KARTA, sygnatura: SEKO\_133-01, <https://tiny.pl/9g7zn>

## 2. Scenariusz lekcji historii dla szkół ponadpodstawowych



Karolina Sternik

# MOC PROPAGANDY, CZYLI FAKE NEWS WEDŁUG KOMUNISTÓW

**Czas trwania:** 45 min

### CELE LEKCJI:

#### Uczeń zna:

- daty: 1970, 1972, 1973, 1976, 1980
- postacie: Leonid Breżniew, Władysław Gomułka, Edward Gierek, Stanisława Gierek, Piotr Jaroszewicz
- pojęcia: druga Polska, ukryte bezrobocie, socjalizm konsumpcyjny, propaganda sukcesu, komitet centralny, sekretarz, PZPR, aktyw partyjny, strajk, fake news, manipulacja medialna
- czas i miejsce akcji omawianych wydarzeń

#### Uczeń rozumie:

- jakie były przyczyny kryzysu gospodarczego końca lat 60., który spowodował odsunięcie Władysława Gomułka od władzy w grudniu 1970 roku
- jaki był cel zaciągania przez I sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka kredytów na Zachodzie
- jak doszło do strajków przeciwko nieudolnej polityce władz oraz zapaści gospodarczej
- zjawiska fake news, manipulacji medialnej oraz propagandy i po co się tworzy fake newsy

#### Uczeń umie:

- omówić przyczyny podjęcia przez Edwarda Gierka planu wprowadzenia kraju „w nową jakość”
- wyjaśnić, na czym polegała propaganda sukcesu w latach 70.
- wyjaśnić, jaki wpływ na decyzje władz miało niezadowolenie społeczeństwa
- wyjaśnić, czym się różni fake newsy od manipulacji medialnej oraz propagandy

### Uczeń dostrzega:

- zależność między pogarszającą się sytuacją społeczeństwa wywołaną kryzysem gospodarczym a wzrostem niezadowolenia wśród obywateli
- różnice między fake newsami, manipulacją medialną, propagandą oraz potrafi wyjaśnić, jak wpływają na społeczeństwo

### METODY PRACY:

- rozmowa nauczająca z elementami wykładu
- metoda aktywizująca: burza mózgów
- praca z dziełem filmowym
- praca z tekstem źródłowym
- praca z materiałem wideo

### FORMY PRACY:

- grupowa
- w zespole

### ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- film Michała Węgrzyna „Gierek”
- teksty źródłowe
- fotografie
- nagrania wideo

### PRZYGOTOWANIE:

dla każdej z grup koperta z kartą pracy i kopią materiałów nr 1, 2, 3, 4 załączonych do scenariusza, brystol i markery

W ramach przygotowania do lekcji uczniowie wspólnie z nauczycielem oglądają film „Gierek” w reżyserii Michała Węgrzyna.

## PRZEBIEG ZAJĘĆ:

### 1. FAZA WSTĘPNA (ok. 5 min)

Czynności organizacyjne, podanie tematu i celów zajęć. Ustawienie ławek i krzeseł w taki sposób, by podzielić klasę na 4 grupy.

### 2. OMÓWIENIE WRAŻEŃ PO FILMIE (ok. 5 min)

Nauczyciel pyta uczniów o wrażenia po obejrzeniu filmu „Gierek”. Jakie wątki historyczne zostały poruszone w filmie? Kim są główni bohaterowie? Jakie mają problemy? Gdzie i kiedy dzieje się akcja filmu?

### 3. FAKE NEWS – CZYLI CO? (ok. 10 min)

Nauczyciel rozpoczyna burzę mózgów. Pyta uczniów, jak rozumieją termin „fake news”. W ten sposób upewnia się, że uczniowie rozumieją znaczenie angielskich słów „fake” i „news”. Odpowiedzi uczniów można zapisać na tablicy lub nauczyciel może stworzyć i udostępnić uczniom ankietę online (np. ankietę Forms, ankietę Google, word cloud itp.), wtedy odpowiedzi będą się wyświetlać automatycznie na tablicy interaktywnej. Następnie nauczyciel wspólnie z uczniami omawia odpowiedzi zaproponowane przez uczniów w celu stworzenia definicji „fake news”.

Nauczyciel przytacza dwie definicje „fake news”:

Według słownika PWN to nieprawdziwe, fałszywe wiadomości, najczęściej rozpowszechniane przez tabloidy w celu wywołania sensacji bądź zniesławienia kogoś (najczęściej polityka).

Według Cambridge Dictionary – to fałszywe historie, które wydają się wiadomościami, rozpowszechniane w internecie lub za pomocą innych mediów, zwykle tworzone w celu wpływania na poglądy polityczne lub jako żart.

Współczesne przykłady fake newsów: ----->



Akcja STOP FAKE NEWS – gov.pl, <https://tiny.pl/9grqx>



Grafika wykonana przez Karolinę Sternik (autorkę scenariusza) przy wykorzystaniu aplikacji <https://breakyourownnews.com>

#### 4. PRACA W GRUPACH (ok. 20 min)

Nauczyciel dzieli uczniów na 4 grupy i rozdaje koperty, w których znajdują się karta pracy oraz materiały nr 1–4 (każda grupa powinna dysponować jednym kompletem). Nauczyciel prosi uczniów, aby dokładnie zapoznali się z tym, co znaleźli w kopertach.

W kopertach znajdują się m.in. teksty źródłowe, kody QR do materiałów wideo oraz zadania do wykonania przez każdą z grup.

**A)** Na początku nauczyciel prosi, by każda grupa, na podstawie karty pracy, przygotowała listę powodów tworzenia fake newsów (ok. 5 min).

Przykładowe odpowiedzi: fałszywa wiadomość, sensacja, plotka, kłamstwo, zmyślona informacja, żart, propaganda, manipulacja itp.

**B)** Następnie nauczyciel prosi, aby uczniowie zapoznali się z materiałami nr 1–4. Poszczególne grupy przygotowują brystol i dzielą go na 4 okienka według wzoru:

|                  |                                  |
|------------------|----------------------------------|
| zawartość źródeł | wiadomości o źródłach (kontekst) |
| analiza źródeł   | podsumowanie                     |

Następnie uczniowie odpowiadają na pytania zawarte w materiale 1 (ok. 15 min). Odpowiedzi wypisują markerami w tabeli na brystolu.

#### 5. PODSUMOWANIE (ok. 5 min)

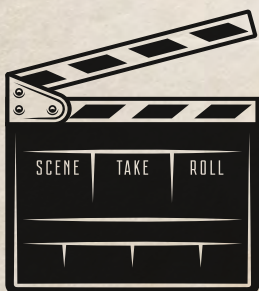
Nauczyciel prosi uczestników o zaprezentowanie rezultatów pracy grupowej. Następnie wspólnie z uczniami przeprowadza rozmowę podsumowującą i formułuje wnioski.

#### Bibliografia:

- ▣ <https://dictionary.cambridge.org/pl/dictionary/english/fake-news>
- ▣ <https://sjp.pwn.pl/mlodziejowe-slowo-roku/haslo/fake-news;6368870.html>
- ▣ <https://www.gov.pl/web/koronawirus/walczymy-z-falszywymi-informacjami>
- ▣ <http://repozytorium.fn.org.pl/?q=pl>
- ▣ <https://www.youtube.com/watch?v=MlI5dHs2zEI&t=97s>
- ▣ <https://histmag.org/Gospodarka-PRL-dekady-Edwarda-Gierka-1970-1980-6186>
- ▣ Tadeusz Konwicki, „Mała apokalipsa”, Warszawa 1979



Fot. Jarosław Sosiński / Global Studio



#### Zespół redakcyjny broszury edukacyjnej omawiającej film „Gierek”:

Scenariusze lekcyjne: Karolina Sternik

Komentarz do filmu: dr hab. Dobrochna Kałwa (Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego)

Redakcja: Zuzanna Popiołkiewicz, Urszula Kokoszka

Koordinacja: Agnieszka Schoeneich, Paweł Fiłonowicz, Klaudia Dymińska

Opracowanie graficzne i skład: Bakcyl Studio

Dystrybucja Mówi Serwis  
al. Stanów Zjednoczonych 61  
04-028 Warszawa  
edukacja@mowiserwis.pl

## Karta pracy

### FAKE NEWS

Dlaczego ktoś publicznie manipuluje faktami (kiedys i współczesnie)?

W jakim celu ktoś tworzy fake newsy?

Czy i w jaki sposób fake newsy wykorzystuje się w propagandzie? Podaj przykłady z lat 70. w PRL i współczesne.

### Materiał 1

#### Zawartość źródeł

- Jaką tematykę poruszają źródła, które zobaczyłeś(-aś)?
- Na co zwróciłeś(-aś) uwagę, zapoznając się ze źródłami?
- Jakich słów kluczowych użył(a)byś do opisania tych źródeł?
- Czy coś zaskakuje cię w tych źródłach? Jeżeli tak, to co?

#### Wiadomości o źródłach (kontekst)

- Jaki to rodzaj źródła? Czy ma to jakieś znaczenie?
- Kto, gdzie i kiedy stworzył te źródła?
- W jakich okolicznościach powstały te źródła?
- Co się działo w państwie w czasie, kiedy powstało źródło?

#### Analiza źródeł

- Kto był adresatem źródła? Na kogo miało ono oddziaływać?
- Czy źródła przekazują nam jakieś przesłanie? Jeżeli tak, to co o tym świadczy?
- Jak autor źródła chciał przekonać odbiorcę do swojego punktu widzenia?
- Czy źródło jest wiarygodne? Odpowiedź uzasadnij.

#### Podsumowanie

- Czego o przeszłości można się dowiedzieć ze źródeł?
- Czy źródła pozwalają zrozumieć przeszłość? Jeżeli tak, to w jaki sposób?
- Jakie hipotezy możemy sformułować na podstawie źródeł?

### Materiał 2



Dla wspólnego dobra. Dzień Czynu Partyjnego  
Polska Kronika Filmowa (WFDiF), 40/73, wydanie A,  
<https://tiny.pl/9grhn>

Poparcie polityki partii.  
Wiec w Katowicach z udziałem  
Piotra Jaroszewicza  
i Edwarda Gierka  
Polska Kronika Filmowa (WFDiF),  
28/76, wydanie B, <https://tiny.pl/9grh8>



Inwestycje pięciolatki  
Polska Kronika Filmowa (WFDiF), 43/73, wydanie A,  
<https://tiny.pl/9grh6>

### Materiał 3



Stanisława i Edward Gierkowie podczas Dnia Czynu Partyjnego w Warszawie  
Fot. Leszek Wyszacki, domena publiczna, „Warszawa od wyzwolenia do naszych dni”, Warszawa 1977, <https://histmag.org/Gospodarka-PRL-dekady-Edwarda-Gierka-1970-1980-6186>

### Materiał 4

*W moim kraju nie ma nędzy. Mało kto zebrał na rogach ulic [...] Nikt nie dzieli zapalek na cztery części i nikt nie liczy ziaren soli. Zresztą dzielić zapalek nie opłacałoby się w dzisiejszych czasach. Ledwie co trzecia daje się zapalić.*

*Nasza nędza współczesna jest przezroczyta jak szkło i niewidzialna jak powietrze. Nasza nędza to kilometrowe ogonki, to nieustanny tłok łokci, to złośliwy urzędnik, to spóźniony bez powodu pociąg, to odcięta przez fatalne siły woda, czyli brak wody, to zamknięty nieoczekiwanie sklep, to rozwścieczony sąsiad, to kłamliwa gazeta i wielogodzinne przemówienie w telewizji zamiast transmisji sportowej, to przymus należenia do partii, to zepsuta pralka sprzedana w państwowym magazynie, to specjalne sklepy, w których możesz sobie coś kupić za dolary, to monotonia życia bez żadnej nadziei, to rozpadające się miasta historyczne, to pustylniejące województwa i zatrucie rzeki.*

Tadeusz Konwicki, „Mała apokalipsa”, Warszawa 1979



Fot. Robert Pałka

W filmie zobaczymy Gierka w jego domu. Człowieka, który jest pełen konfliktów wewnętrznych, który ma na swoich barkach ogromną odpowiedzialność. Poznamy go jako człowieka z krwi i kości. Takiego Gierka nie znamy z żadnych materiałów.

Natalia Lesz



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio

Mam wrażenie, że teraz bardzo wiele młodych ludzi interesuje się historią. Interesuje ich skąd tak naprawdę pochodzą. Czym jest ten nasz kraj? Takie myślenie o kraju, o Narodzie, o Polsce wśród młodych się pojawiło i ten film bardzo na to odpowiada, bo mówi czym jest budowanie tożsamości narodowej. Dla wszystkich tych osób, ten film będzie bardzo, bardzo atrakcyjny.

Antoni Pawlicki



Fot. Global Studio

Nie chcę zdradzać końcówki filmu, ale to co było dla mnie najbardziej zaskakujące, to fakt jak ta historia potoczyła się po tym, gdy Gierek stracił władzę. To jest bardzo poruszające i wstrząsające na skalę światową. Żadnego z przywódców tak nie potraktowano. Nawet w tamtych czasach i w tamtym ustroju.

Michał Koterski



Fot. Global Studio

Ten film jest pełen emocji. To jest tak naprawdę wachlarz emocji. To jest film o człowieku, który jest nieznanym dla większości już dzisiaj. O człowieku, który pokazuje swoją twarz w zupełnie innym świetle. To jest film o ludziach, o przyjaźniach, o zdradach. To jest film o ważnych tematach, które trzeba podejmować.

Rafał Zawierucha



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio



Fot. Global Studio

To jest film o ludzkich słabościach, o ludzkich namiętnościach. Niektórzy pójdą za miłością, niektórzy za pieniędzmi, a inni za władzą - za czystą chęcią panowania nad innymi. W tym filmie już na poziomie scenariusza wiele rzeczy mnie zaskoczyło i poruszyło.

Agnieszka Więdłocha

To jest film biograficzny, ale jeżeli szukałabym porównań, to raczej w kinie amerykańskim niż w filmach, które były robione u nas do tej pory w Polsce. Jest wartka akcja, są świetne zdjęcia, dobrze się tę historię ogląda.

Małgorzata Kożuchowska

**ZAMÓW POKAZ GRUPOWY W ULUBIONYM KINIE!**  
**Zapraszamy do kontaktu z najbliższym kinem w celu**  
**obejrzenia filmu „Gierek” wraz z ze swoją klasą.**